

TURUN YLIOPISTO

ARVOKKAAN JA TURVALLISEN VANHENEMISEN JA VANHUUDEN HAASTEET

EDUSKUNTA 2.12.2008

Sirkka-Liisa Kivelä
professori, ylilääkäri
Turun yliopisto, yleislääketiede
Turun yliopistollinen keskussairaala,
yleislääketieteen yksikkö
Satakunnan sairaanhoitopiiri

VANHUKSET TULIVAT KESKUUTEEMME JO 90-LUVULLA

Ikäryhmän määrä ja osuus

Vuosi	75-84 v.	85-94 v.	95 v.-
	N	N	N
1988	225 760	45 504	1 549
1996	237 675	67 103	2 764
2000	262 014	74 937	3 458
2002	276 964	76 997	3 948
2004	297 340	78 474	4 601

TULEVA VÄESTÖKEHITYS

Vuosi	Ikäryhmän määrä		
	75-84v.	85-94v.	95v.-
2005	301 471	81 252	4 582
2010	313 242	98 622	5 259
2020	387 908	122 766	7 638
2030	569 641	168 987	9 516
2040	556 978	254 635	14 738

VANHUUS

	Vanhuusmenot % BKT (ikävakioitu) 2005	Vanhuusmenot 65 v. täyttäneitä kohti (ikävakioitu) 2005
Itävalta	13,3	23637
Sveitsi	12,1	22985
Tanska	11,8	20657
Alankomaat	11,2	20359
Iso-Britannia	11,1	18340
Ruotsi	11,0	18317
Ranska	11,0	17444
Italia	10,7	15641
Saksa	10,4	16497
Kreikka	10,0	13190
Belgia	9,2	15880
Suomi	8,8	14018
Portugali	8,7	8812
Espanja	7,6	10736
Norja	7,6	18731
Luxembourg	6,3	23366
Irlanti	5,3	10540
ka	9,9	17473
Eurostat online	Sirkka-Liisa Kivelä	

LAPSUUS

	Perhe & lapsuus ikävakioidut menot % BKT 2005	Ikävakioitujen menojen muutos % BKT 2005-1998
Tanska	4,2	0,4
Luxembourg	3,9	0,8
Norja	3,2	-0,6
Ruotsi	3,1	0,0
Suomi	3,1	-0,5
Irlanti	3,0	1,1
Itävalta	2,8	0,2
Ranska	2,7	-0,3
Saksa	2,7	0,2
Belgia	2,0	-0,2
Iso-Britannia	1,8	-0,6
Alankomaat	1,4	0,2
Kreikka	1,3	-0,3
Sveitsi	1,2	0,0
Portugali	1,1	0,2
Espanja	0,9	0,5
Italia	0,9	0,2
ka	2,3	0,1
Eurostat online		

Sirkka-Liisa Kivelä

TERVEYS

	Terveysmenot % BKT 2005	Menot PPP asukasta kohti 2005
Ranska	8,8	2258
Alankomaat	8,1	2391
Iso-Britannia	8,1	2176
Saksa	7,8	1990
Belgia	7,7	2129
Ruotsi	7,5	1996
Norja	7,5	3001
Sveitsi	7,2	2181
Itävalta	7,1	2041
Portugali	7,0	1134
Irlanti	6,9	2227
Italia	6,8	1605
Suomi	6,7	1713
Kreikka	6,5	1389
Espanja	6,4	1472
Tanska	6,1	1712
Luxembourg	5,5	3257
ka	7,2	2096
Eurostat online		

Sirkka-Liisa Kivelä

KOULUTUS

	Julkiset ja yksityiset koulutusmenot 2004	Menojen muutos 2004-1998
Tanska	8,5	0,2
Norja	7,5	-0,1
Ruotsi	7,2	-0,5
Suomi	6,4	0,2
Belgia	6,0	..
Sveitsi	5,9	..
Ranska	5,8	-0,1
Itävalta	5,4	-0,4
Portugali	5,3	-0,1
Iso-Britannia	5,3	0,5
Alankomaat	5,2	0,3
Irlanti	4,7	-0,1
Saksa	4,6	..
Italia	4,6	-0,1
Espanja	4,3	-0,2
Luxembourg	3,9	..
Kreikka	3,8	0,4
ka	5,1	-0,1
Eurostat online		

Sirkka-Liisa Kivelä

KÖYHYYS SUOMESSA

- EU:n suositus pienituloisuudesta v. 2005
n. 12 160 euron käytettävissä oleva tulo
vuodessa henkeä kohden
- v. 2005 Suomessa n. 640 000 pienituloista
  - n. 180 000 eläkeläistä
  - n. 130 000 työtöntä
  - n. 90 000 opiskelijaa

HALLITUKSEN POLITIIKKAOHJELMAT

1. Lapset ja perheet
2. Työ, yrittäjäyys
3. Terveysten edistäminen

**KRITIIKKI: IÄKKÄÄT PUUTTEELLISESTI
HUOMIOON!!**

IKÄSYRJINTÄ ESIIN

- teknologiassa
  - ympäristöissä
  - elinikäisessä oppimisessa
  - kulttuuripalveluissa
  - sosiaalisessa asemassa ja oikeudessa: adoptio, testamentinteko
  - sosiaali- ja terveystalveluissa
  - valtuustojen ja eduskunnan ikärakenteessa
- ym.,ym.

NYKYKRITIIKKI

- Asiantuntijat : gerontologisten ja geriatrien tietojen puute, asiantuntijoiden vähäinen määrä, palveluiden laadun voimakkaat alueelliset/hoitopaikkakohtaiset vaihtelut, laadullisia ongelmia paljon
- väestö: pitkäaikaisen hoidon heikko laatu, hoidon laiminlyönti, hoitoon osallistuvien ja päättäjien mitätöivät asenteet, ravinnon saannin puutteet, kotihoidon ongelmat, omaishoidon eriarvoisuus, omaisten jaksamisen ongelmat

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUIDEN ONGELMIA

- pitkäaikainen säilövä laitoshoido
- kotihoidon puutteet, omaishoidon ongelmat
- lääkehoidon ongelmat
- tietojen puute ja pyöröovisyndrooma
- kuntoutus, vanhuspsykiatria, ryhmäterapiat
- asenteet (avioparit erilleen, omaisten nihilointi)
- kilpailutus
- lääkäripula --- VANHUKSET KÄRSIVÄT ENITEN !!
- kuntien yhdistyminen voi sirpaloittaa palvelut

TÄYTTÄÄKÖ VANHUSTENHUOLTO PERUSTUSLAIN VAATIMUKSET ?

- Valtiontalouden tarkastusviranomaisten rankat huomautukset 2000-luvun puolivälissä
- Sosiaalihuoltolaki: palvelutarpeen arviointi tehtävä 80 vuotta täyttäneille, mutta ei määräystä palveluiden järjestämisestä
- Vrt. vähemmistövaltuutettu, lapsiasiamies, tasa-arvovaltuutettu

MYÖNTEISTÄ ON PALJONKIN

- Kansalaisaktiivisuus runsasta
- Teknologian kehittäminen
- Keskustelu kohtalaisen runsasta
- Ryhmäasunnot, palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen, dementiakodit – määrä lisääntynyt ja monissa hyvälaatuinen hoito

HYVIÄ PALVELUITA ON

- palvelukeskukset
- palveluasuminen
- tehostettu palveluasuminen
- ryhmäkodit

ym.,ym

ONGELMIEN TAUSTAA

- Kuntien itsemääräämisoikeus ja pelkkä suositusohjaus
- Ikäsyryjä ja vanhusten aliarvostus
- iäkkäiden määrän nopea kasvu 80-luvulla
- 90-luvun lama ja sen jälkeen jämähtäminen säästämiseen
- Voimakkaan senioripuolueen puute
- Voimakkaan epäpoliittisen iäkkäiden etujärjestön puute
- Asiantuntijuuden vähäinen arvostaminen

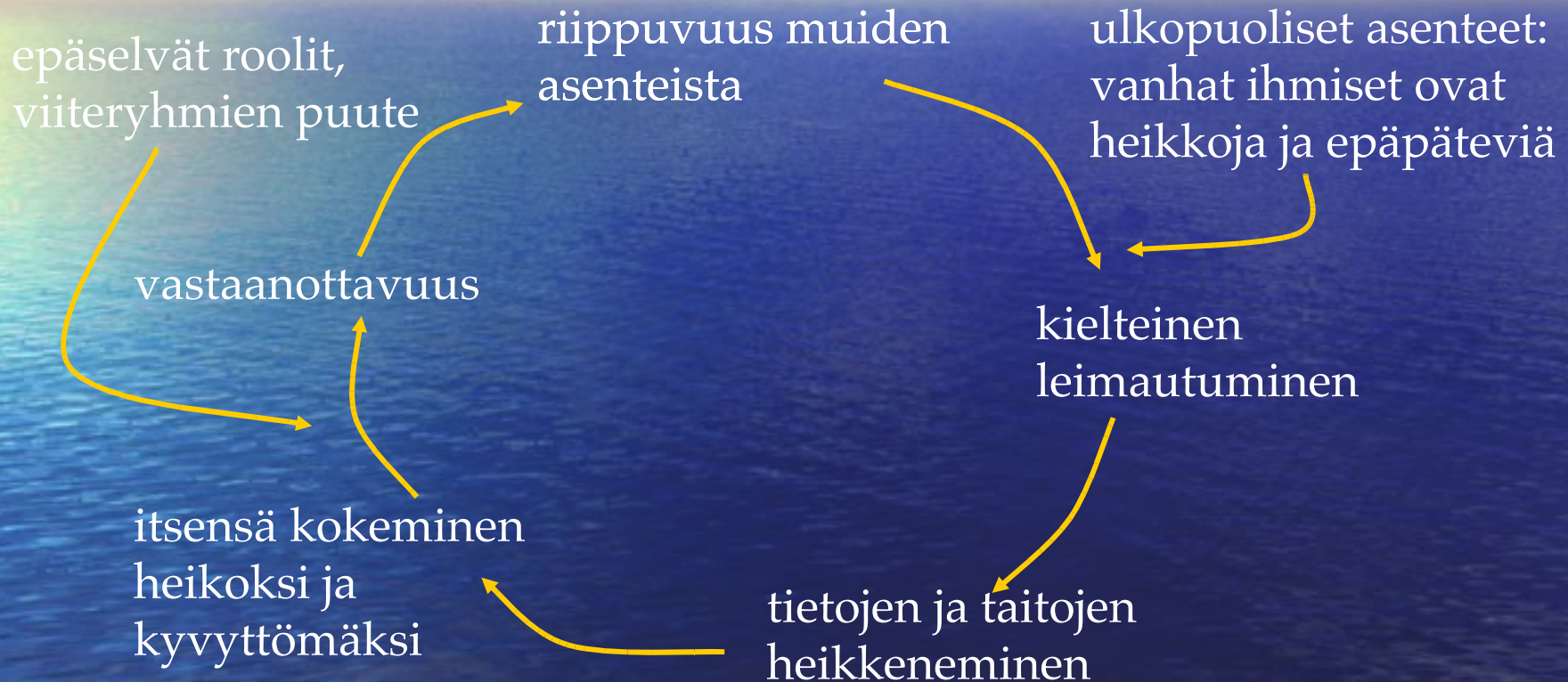

MIKSI PALVELUT EIVÄT KEHITY TASAPUOLISESTI?

- luottamushenkilötkin kritisoivat !!!
- luottamushenkilöiden asenteet
- valvonnan heikkous
- johtamisen ongelmat
- muutosvastarinta

SOSIAALISEN LUHISTUMISKEHÄN SYNDROOMA *(Kuypers & Bengtson, 1973)*

IKÄÄNTYVIEN JA IÄKKÄIDEN ITSENSÄ ON USKOTTAVA KYKYIHINSÄ

- MUUTOKSEN TEEMME ME IKÄÄNTYVÄT JA IÄKKÄÄT ITSE

GERONTOLOGINEN OSAAMINEN KYTKETTÄVÄ KOULUTUKSEEN MM.

- tekniikan
- juridiikan
- arkkitehtuurin
- yhdyskuntasuunnittelun
- ravitsemustieteen
- psykologian
- yhteiskuntatieteiden
- terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden eri ammattiryhmien

KEHITTÄMISESSÄ ON KYSYMYS

- uskosta itseensä
- ryhmävoimasta
- tavoitteiden oikeasta järjestyksestä

- puhumisesta, menemisestä, tekemisestä

PÄÄMÄÄRIÄ

- VANHUSASIAMIES TOIMISTOINEEN

VANHUSTENHOITO ON VAATIVAMPAA KUIN TYÖIKÄISTEN HOITO

- Tarvitaan tietoja normaalista vanhenemisesta ja vanhusten sairauksien, hoidon, kuntoutuksen ja ehkäisyn erityispiirteistä
- Pitkäaikaishoidossa hoitaja käyttää persoonallisuuttaan hoidossa

MITÄ PITÄISI TEHDÄ? (1/3)

1. Erityisasiantuntijoiden lisääminen

- tutkimus, koulutus, täydennyskoulutus

2. Käytännön asiantuntijoiden lisääminen

- geriatri, vanhuspsykiatri, vanhuspsykologit, ravitsemusterapeutit, hoitotyöntekijät (gerontologia ja vanhusten mielenterveystyö), geronomit, sosiaalityöntekijät, vanhustyön lähihoitajat

MITÄ PITÄISI TEHDÄ? (2/3)

3. Pitkäaikaislaitosten tilalle tehostettua palveluasumista, iäkkäiden asumisryhmiä ym.
1. Ryhmäterapioiden, ryhmätoimintojen ja muiden lääkkeettömien hoitojen toteuttaminen käytännön toiminnassa
2. Lääkehoitokoulutus ja lääkehoitojen ryhmäarvioinnit
3. Geriatriset ja vanhuspsykiatriset osastot sairaanhoitopiireihin

MITÄ PITÄISI TEHDÄ? (3/3)

1. Perusterveydenhuollon pelastaminen kiireellistä
2. Vanhustenhoidon henkilökunnan riittävä määrä
3. Preventiivisten toimintojen ja kuntoutuksen kehittäminen
4. Kotihoidon lisääminen
5. Johtamisen kehittäminen
6. Eettisyys, arvot, erilaisuuden kestäminen
7. Kehittämis- ja tutkimuskeskukset
8. Vanhusasiamies tai -valtuutettu toimistoineen
9. Vanhusten subjektiivinen oikeus hoitoon
vanhustenhoitolaki / laki vanhusten palveluista